

Købere af forskellig Art med kontante Penge og ville købe, og der saa bliver sagt nej, det maa kun være Folk, der opfyldte disse Betingelser, det maa kun være Landarbejdere, der jo som oftest høre til den uformnende Klasse, der kunne optræde som Købere. Det er ingen ringe Ulempe ved en saadan Ejendom, at Køberne ere begrænsede og begrænsede til den Del af Samfundet, som er mindst kontant i saa Henseende. Endelig er der det, som den ærede sidste Taler ogsaa omtalte, at Enken kun kan gifte sig med en berettiget, hvis hun vil beholde Statsprioriteten og de øvrige Fordele. Ja, det staar virkelig i Loven. Den ærede sidste Taler sagde, at man kan betale tilbage til Staten. Ja, men hvor er saa Hjælpen og Glæden herved? (Afbrydelse af Bertelsen [Hjørring Amts 5te Valgkreds]). En anden Panthaver blander sig dog virkelig ikke i Folks ægtefabelige Forhold, og naar der er Tale om Udstedelsen af en ny Obligation, tager man den, uanset hvem det er, der udsteder den, enten han er Landarbejder eller ikke, naar blot han anses for solid. Her kan Obligationen derimod ikke fornøjes hos Statskassen, naar vedkommende Mand, som Enken har kastet sine Dine paa, ikke opfylder de Betingelser, der staa i Loven. Man er her inde paa en Vej, som maasse endog vil vække adskillig Opposition fra Kvindernes Side, idet man begrænser deres Valg af Egtmænd, og det er dog en ret alvorlig Sag. Endelig er der en Indvending, som jeg egentlig tillægger mest Vægt, og det er, at Arvingerne ere særdeles uheldig stillede i mange Retninger. Enten maa der være en Arving, som Ejendommen testes til, og det vil være særdeles længe, inden den Slags Testationsregler kunne gaa ind i den almindelige Bevidsthed i den Klasse af Befolkningen, og indtil da vil det som oftest være Tilfældet, at der staar forskellige Arvinger, og er der saa ikke en Arving, som opfylder disse Betingelser, og som vil overtage Ejendommen, er der intet andet for end at sælge den, og saa staa vi over for den samme Ulempe, som før omtalt, at Kredsen af Købere er overordentlig begrænset, og selv om der f. Eks. er en Søn, der ikke i alle de sidste fem Aar har været Landarbejder, men blot i et Aars Tid har været Kuff i en By eller har drevet lidt Handel eller Haandværk eller har været Lærer paa Landet, og som gerne vilde overtage Huset, saa kan han ikke gøre det uden straks at præstere fuld Udbetaling til Statskassen, indløse hele Forpligtelsen i saa Henseende, og vil han ikke overtage Huset selv, og det skal sælges, saa er han ligeledes forpligtet til at finde sig i

de Bud, som komme fra saadanne Folk, der overhovedet høre til den berettigede Klasse. Det kan let føre til, at de Sparestillinger, som en Mand har sat i en saadan Ejendom, naar han ikke har levet saa længe paa Ejendommen, at han har nedbragt Gælden betydeligt, og mere til kunde gaa tabt ved en saadan Indskrænkning i Købernes Klasse og Antal. Jeg ser derfor ikke rettere end, at det er meget betydelige Baand, der ere lagte paa Ejendommen, og hvis man vil frem ad den Vej, tror jeg, at man maa slaa noget af paa disse Fordringer. Dette at ville holde en særlig Art af Pligthouse paa denne Maade, forekommer mig ganske umuligt under de nuværende Samfundsforhold. En Arbejdsmand kan jo, selv om han har købt sig et saadant Hus, efter nogle Aars Forløb i højeste Grad trænge til at søge Arbejde andet Steds, hvor han maasse kan faa meget vellønnet Arbejde. Han kan altsaa være nødt til at fraslytte sin Ejendom, men naar han gør det, skal han sælge et saadant Hus og maasse lide et betydeligt Tab. Alle disse Ulemper, i forskellige Retninger, som jeg har omtalt, forekomme mig at være saadanne, at vil man virkelig, at dette skal betragtes som en Belgerning mod Landarbejdernes Klasse, saa maa man stille dem meget friere, selv om disse Huse i Tidens Løb derved gaa over til at blive almindelige Huse. Der er desuden en Omstændighed, som man ikke aldeles kan lade ude af Betragtning, og det er Konsekvensen af, hvad man i saadanne Tilfælde gør. Hvis man kommer ind paa denne Vej, godtender man nemlig det Princip, at selv om der ikke er særdeles Trang dertil, selv om ikke hygiejniske og andre Forhold nødvendiggøre Statens Indgriben, saa kan og bør Staten gribe ind, fordi det i og for sig kan være et smukt Formaal. Jeg tror ikke, at det er ganske uden Betænkneligheder, og det kommer derfor særdeles meget an paa, hvorledes denne Opgave bliver begrænset. Ligeledes kan man paaafstaa, at vi ikke i Tiden ville kunne holde denne Udskillelse mellem Land og By, som her er etableret. Er det helbigt, glædeligt og gavnligt for Landarbejderne at komme i Besiddelse af et godt Hus og en Havelod, vil der være mangfoldige Bysarbejdere, som kunne stille samme Fordring, om ikke nøjagtig paa samme Maade, saa dog i lignende Retning. En Bysarbejder ønsker at have en Vejlighed, som han kan bebo og være sikker paa at have under funde og gode Omgivelser, og saaledes føres man ind paa alle disse store og vanskelige Spørgsmaal, som man hidtil kun har ment at kunne løse, dels stykkevis, dels ad privat Vej. Det forekommer mig derfor, at